

Titel: Overvågning af isfugl <i>Alcedo atthis</i> som ynglefugl			
Dokumenttype: Teknisk anvisning	TA. nr.: A167	Version: 2	Oprettet: 23.03.2022
Forfattere: Thomas Eske Holm Aarhus Universitet	Gyldig fra: 25.03.2022		
	Sider: 7		
	Sidst ændret: 03.2022		
TA henvisninger			

0 Indhold

1 Indledning	2
2 Metode	2
2.1 Tid, sted og periode.....	2
2.2 Udstyr	3
2.3 Procedure	3
2.3.1 Stam- og kortdata.....	3
2.3.2 Observationer og overvågningsdata	3
3 Databehandling	4
4 Kvalitetssikring	5
4.1 Kvalitetssikring af data og dataaflevering.	5
5 Referencer	5
6 Bilag	5
6.1 Feltskema	5
7 Oversigt over versionsændringer	7

1 Indledning

Formålet med denne tekniske anvisning (TA) er at angive en kvalitetssikret, standardiseret og reproducerbar metode til at gennemføre overvågningen af ynglende isfugl.

Isfugl yngler i huller, som udgraves i skrænter eller mellem rødderne på væltede træer, nær skov og krat ved vandløb og søer med et tilfredstillende udbud af føde i form af småfisk. De danske isfugle er nærmest stand- og strejffugle, idet 71 % af genfund af ringmærkede danske isfugle blev gjort mindre end 10 km fra ringmærkningsstedet.

Arten er opført på Fuglebeskyttelsesdirektivets Bilag 1.

2 Metode

Overvågning af isfugl foretages af Miljøstyrelsen (MST) gennem optælling af ynglepar beliggende i de EF-Fuglebeskyttelsesområder, hvor arten indgår i områdernes udpegningsgrundlag.

Overvågningen af isfugl er kategoriseret som Intensiv 1. Intensiv 1 står for opsøgende overvågning af artens bestandsstørrelse. Overvågningen består af en basisovervågning, der omfatter bestandsstørrelse og udbredelse i de EF-Fuglebeskyttelsesområder, hvor arten indgår i udpegningsgrundlaget.

På feltskemaet til overvågning af isfugl (bilag 6.1) er der fortrykte felter til angivelse af de parametre, der skal overvåges.

2.1 Tid, sted og periode

Isfugl eftersøges hvert andet år fra 2022 og frem, i de EF-Fuglebeskyttelsesområder, hvor arten er på udpegningsgrundlaget.

Overvågning af ynglefugle i felten gennemføres i perioden 25. marts – 31. juli. Dage med vedvarende regn, tåge eller stærk blæst er uegnede til feltobservationer og skal undgås.

Lokaliteter, der undersøges for ynglende isfugl, består af kendte ynglelokaliteter for arten samt potentielle ynglelokaliteter. Potentielle områder udgøres af søer og vandløb nær skov eller krat med et tilfredstillende udbud af føde i form af småfisk og med stejle brinker eller skrænter op til et par hundrede meter fra vandet hvor redehullet udgraves.

Det er vigtigt at holde sig for øje, at det er redestedets placering, der er afgørende for medtagelse af et ynglepar i NOVANA-overvågningen.

Ynglepar der observeres i forbindelse med anden overvågning uden for det fastsatte overvågningsvindue (25. marts til 31. juli) kan medtages såfremt forekomsten kan henføres til sikre eller sandsynlige ynglepar.

2.2 Udstyr

Ved optælling medbringes håndkikkert (7-12 X forstørrelse) og teleskop (23-70 X forstørrelse). Derudover medbringes ArcGIS Collector eller lignende software/platform på telefon/felttablet eller ortofoto til positionering af observationer, feltskema og skriveredskaber.

2.3 Procedure

2.3.1 Stam- og kortdata

Inden ynglesæsonen udarbejdes en oversigt over relevante ynglelokaliteter. Oversigten udarbejdes på baggrund af lokal viden suppleret i rimeligt omfang med viden om isfuglens forekomst i Danmark herunder offentliggjorte artikler, atlaskortlægning og DOFbasen, eller kontakter til lokale. Oversigten holdes løbende ajourført og danner grundlag for følgende års overvågninger af arten.

Ynglelokalitetens stednavn, ansvarlig myndighed og dato registreres i ArcGIS Collector eller lignende software/platform eller på feltskema (bilag 6.1). Hvis ynglelokaliteten ikke har et officielt stednavn som fremgår af kort fra Geodatastyrelsen, navngives ynglelokaliteten med henvisning til nærmeste stednavn, fx " Vandløb 2 km syd for Estrup (isfugl)".

Arealet på lokaliteten, hvor arten eftersøges, indtegnes som polygon til registrering i Danmarks Naturdatabasen. Derudover registreres yngleforekomster i ArcGIS Collector eller lignende software/platform eller på feltkort (landkort eller ortofoto) Såvel positive observationer som 0-observationer på egnede ynglelokaliteter registreres i Naturdatabasen.

2.3.2 Observationer og overvågningsdata

Hele fuglebeskyttelsesområdet gennemgås systematisk på orthofotos og alle umiddelbart velegnede områder med søer og vandløb nær skov og krat udvælges til feltbesøg. Det er vigtigt hele tiden at være opmærksom på, at overvågningen foregår inden for afgrænsningen af fuglebeskyttelsesområdet.

Observationer af isfugl der kan henføres til sandsynlige eller sikre ynglepar markeres i ArcGIS Collector eller lignende software/platform eller på feltkort med bemærkninger om adfærd og udseende, som indikerer at fuglen er i færd med en ynglecyklus. Evt. redefund markeres ligeledes på feltkortet. Ud fra de indsamlede oplysninger gives en samlet vurdering af, om der er tale om et sikkert eller sandsynligt ynglepar.

Fra sidst i marts ses isfuglens parringsspil, hvor hannen jager hunnen og hvor såvel isfuglens skrig og den mere sjældne sang kan høres. Fuglene kan ses udgrave redehuller i begyndelsen af april. Observationer af begge køn i april og maj på samme lokalitet anses for et sandsynligt ynglefund. Hunnen skelnes fra hannen ved at have rød næbbbasis hvor hannens næb er helt sort. I ungefodringsperioden kan man jævnligt høre den karakteristisk snurrende lyd fra reden. Fra omkring 1. juni ses udflyjende unger. Isfuglen får ofte, men ikke altid, to eller flere kuld, og skifter gerne redeplacering imellem.

Yngleforekomster opgives i sikre eller sandsynlige ynglepar. Definitionerne på disse kategorier følger i grove træk Grell (1998):

Sikkert ynglefund:

- Gamle fugle, der flyver til og fra redehul under omstændigheder, der tyder på, at reden er besat
- Fund af brugt redehul fra samme år
- Redehul med rugende fugle
- Redehul med æg eller unger
- Fodring af unger
- Nyudflyjende unger

Sandsynligt ynglefund:

- Syngende han i egnet ynglehabitat
- Han og hun set i egnet ynglehabitat
- Fugle der udgraver redehuller
- Parringsadfærd

Hvis arten ikke yngler på den undersøgte lokalitet skrives "0" under "Antal par i alt".

3 Databehandling

Data fra ArcGIS Collector eller lignende software/platform eller fra feltskemaet (Bilag 6.1) overføres til indtastningsfladen for "Ynglefugle, samlegruppe" i NaturAppl (programmet downloades fra Miljøportalens hjemmeside).

Hvis lokaliteten har været overvåget før, anvendes så vidt muligt samme polygon som sidst. Vælg "Kopier fra eksisterende sted" i NaturAppl.

Vejledning til NaturAppl mm. Findes på Miljøportalens hjemmeside:
<http://www.miljoportal.dk/Dokumenter%20alle/Vejledning%20til%20NaturAppl.pdf>

Registreringer af isfugl, som FDC-Bio måtte gøre under overvågnings eller forskningsaktiviteter, vil være til rådighed for Miljøstyrelsen.

Ved indtastning i databasen overføres det overvågede område fra feltkort til Naturdatabasen.

4 Kvalitetssikring

4.1 Kvalitetssikring af data og dataaflevering.

Den datatekniske anvisning for kvalitetssikring af terrestriske NOVANA-data i Naturdatabasen omfatter kvalitetssikringsprocedurer for selve indtastnings- og redigeringsprocessen samt det videre forløb i forbindelse med godkendelse af data.

Se den datatekniske anvisning her:

http://bios.au.dk/fileadmin/bioscience/Fagdatacentre/Biodiversitet/DN01_Naturdata.pdf

5 Referencer

Grell, M.B. 1998. Fuglenes Danmark. – Gads Forlag. 825 s.

6 Bilag

6.1 Feltskema

Bilag 6.1 se næste side

BILAG 6.1	Ynglefugle, samlegruppe - Isfugl
-----------	----------------------------------

Version 2 gældende fra 25.03.2022

Stamdata	
Dato:	Indsamlingsformål:
Ansvarlig myndighed:	Inventør:

Kortdata
Stednavn:
Det undersøgte/overvågede område indtegnes på kort til senere registrering som polygon i Naturdatabasen.

Overvågningsdata			
Antal ynglepar:			Bemærkninger:
Sikkert	Sandsynligt	Par ialt	

7 Oversigt over versionsændringer

Version	Dato	Emne:	Ændring:
1	02.2017	Intensiv 1	Arten går fra Ekstensiv overvågning til Intensiv 1.
2	03.2022	Mindre justeringer	Der er foretaget mindre justeringer mht. årstal og indsamlingssoftware